

WYMAGANIA EDUKACYJNE NA POSZCZEGÓLNE STOPNIE SZKOLNE Z HISTORII

KLASA I

OCENA DOPUSZCZAJĄCA	OCENA DOSTATECZNA	OCENA Dобра	OCENA BARDZO Dобра	OCENA CELUJĄCA
DZIAŁ I. ZANIM ZACZEŁA SIĘ HISTORIA				
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna rodzaje źródeł historycznych; - rozumie pojęcia: źródło historyczne, źródło pisane, źródło ustne, źródło materialne, nasza era, przed naszą erą, wiek; - dokonuje najprostszego podziału źródeł; - prawidłowo określa wiek wydarzenia. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna postać: Homera; - rozumie pojęcia: neolit (młodsza epoka kamienna), rewolucja neolityczna, chronologia; - opisuje skutki przyjęcia przez człowieka osiadłego trybu życia; - rozpoznaje rodzaje źródeł historycznych; - przedstawia warunki życia oraz wymienia umiejętności zdobyte przez ludzi paleolitu i neolitu. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - potrafi wyjaśnić zależności pomiędzy środowiskiem geograficznym a warunkami życia człowieka; - porównuje koczowniczy tryb życia z osiadłym. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - potrafi ocenić znaczenie źródeł w odtwarzaniu dziejów; - rozumie znaczenie źródeł w odtwarzaniu dziejów. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - opisuje okoliczności odkrycia jaskini w Lascaux i Troi.
DZIAŁ II. PIERWSZE CYWILIZACJE				
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - rozumie pojęcia: cywilizacja, politeizm (wielobóstwo), państwo, faraon, monarchia despotyczna, Biblia, Stary i Nowy Testament, monoteizm, judaizm, Jahwe, dekalog; - lokalizuje na mapie Żyzny Półksiężyc, Eufrat i Tygrys; - potrafi lokalizować w czasie i przestrzeni cywilizacje Bliskiego Wschodu; - zna przełomowe wydarzenia związane z dziejami człowieka pierwotnego i pierwszymi 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna postacie: Abrahama, Mojżesza; - potrafi wyjaśnić znaczenie pisma i prawa w procesie powstawania państwa; - rozumie pojęcia: hieroglify, Ziemia Obiecana, naród wybrany, arka przymierza; - potrafi wyjaśnić różnicę między politeizmem a monoteizmem, odwołując się do przykładów; - zna głównych bogów, w których wierzyli Egipcjanie; - potrafi omówić warunki 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna kształt pisma klinowego; - rozumie związek między zmianami klimatycznymi na Ziemi a rozwojem człowieka i powstaniem pierwszych cywilizacji i państw; - potrafi scharakteryzować poszczególne grupy społeczeństwa egipskiego i ich rolę w państwie; - opisuje organizację państwa egipskiego; - potrafi scharakteryzować wierzenia religijne starożytnych 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - rozpoznaje różne typy pisma egipskiego; - potrafi ocenić rolę Abrahama i Mojżesza w historii narodu żydowskiego; - potrafi scharakteryzować i porównać dorobek cywilizacji Bliskiego Wschodu; - potrafi ocenić dorobek cywilizacji Bliskiego Wschodu; - potrafi omówić wierzenia człowieka pierwotnego i ludów starożytnych. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wskazuje różnice między starożytnymi a współczesnymi przepisami prawa; - omawia funkcjonowanie szkolnictwa w starożytnym Egipcie; - zna postać Tutanchamona i opisuje okoliczności odkrycia jego grobowca.

cywilizacjami starożytnymi.	naturalne panujące na obszarze pierwszych państw.	Egipcjan; - zna postacie: Dawida, Salomona; - rozumie pojęcia: świątynia jerozolimska, Tora, menora; - potrafi scharakteryzować podstawowe symbole i główne zasady judaizmu.		
DZIAŁ III. STAROŻYTNA GRECJA				
Uczeń: - wymienia czynniki integrujące starożytnych Greków; - zna datę: 776 r.; - potrafi przedstawić strukturę społeczeństwa Sparty; - rozumie pojęcia: demokracja, ostracyzm, tragedia; - potrafi scharakteryzować ustrój Aten; - zna najważniejsze postacie i wydarzenia związane z historią starożytnej Grecji.	Uczeń: - potrafi wyjaśnić wpływ środowiska geograficznego na gospodarkę i rozwój polityczny starożytnej Grecji; - potrafi scharakteryzować igrzyska olimpijskie jako czynnik integrujący antycznych Greków; - umiejscawia w czasie istnienie państwa spartańskiego; - rozumie pojęcia: arystokracja, filozofia; - umiejscawia w czasie demokrację ateńską. - potrafi opowiedzieć, jak powstał teatr grecki.	Uczeń: - potrafi scharakteryzować teatr jako czynnik integrujący starożytnych Greków; - zna zasady obowiązujące w teatrze greckim; - rozumie rolę Grecji w kształtowaniu cywilizacji europejskiej; - potrafi określić wpływ kultury greckiej na współczesność. - rozumie na czym polegała specyfika cywilizacji greckiej; - charakteryzuje najważniejsze osiągnięcia kultury i nauki greckiej.	Uczeń: - potrafi ocenić rolę religii w tworzeniu się i umacnianiu wspólnoty Hellenów; - wyszukuje w mitach wartości uniwersalne; - potrafi ocenić wkład Greków w kształtowanie się kultury europejskiej; - wskazuje ponadczasowe wartości filozofii greckiej.	Uczeń: - opowiada, jak doszło do powstania kultury mykeńskiej; - dokonuje dydaktycznej interpretacji mitów greckich. - potrafi dostrzec we współczesnych igrzyskach olimpijskich bezpośrednie nawiązanie do tradycji greckiej; - potrafi ocenić zasady obyczajowe obowiązujące w Sparcie i wskazać w nich wartości aprobowane przez siebie; - potrafi ocenić wkład Greków w kształtowanie się kultury europejskiej.
DZIAŁ IV. ANTYCZNY RZYM				
Uczeń: - zna daty: 753 p.n.e., 476; - rozumie pojęcia: republika, patrycjusze, plebejusze (plebs), prowincja, apostoł, Ewangelia, Mesjasz, Kościół, chrześcijaństwo; - wskazuje na mapie i opisuje położenie geograficzne Rzymu; - zna postacie: Jezusa Chrystusa, św. Pawła;	Uczeń: - rozumie pojęcia: zgromadzenie ludowe, konsul, senat, trybun ludowy, prawo weta, dyktator, Dzieje Apostolskie, - opisuje warunki naturalne panujące w Italii, - umiejscawia w czasie i potrafi scharakteryzować system sprawowania władzy w republice rzymskiej;	Uczeń: - zna datę: 64 r., 313, 380, - wskazuje na mapie kierunki i zasięg podbojów Rzymian do połowy II wieku p.n.e.; - wskazuje na mapie zmiany zasięgu terytorialnego państwa rzymskiego między I wiekiem p.n.e. a II wiekiem n.e.; - przedstawia organizację społeczeństwa w republice	Uczeń rozumie: - opisuje postawy Rzymian wobec podbitej ludności; - rozumie rolę jednostki w procesie historycznym; - potrafi ocenić trwałość osiągnięć cywilizacyjnych Rzymu oraz dostrzec ich obecność we współczesnym świecie; - podaje przykłady wpływu	Uczeń: - potrafi przedstawić naukowe informacje o początkach Rzymu uzyskane w oparciu o prowadzone badania archeologiczne. - potrafi dokonać etycznej oceny rzymskich igrzysk; - rozumie znaczenie edyktów z 313 i 380 roku dla rozwoju i umacniania pozycji

<ul style="list-style-type: none"> - zna symbole chrześcijaństwa; - potrafi umiejscowić w czasie i przestrzeni narodziny chrześcijaństwa; - wymienia przyczyny i podaje przykłady prześladowania chrześcijan w państwie rzymskim; - zna najważniejsze postacie i wydarzenia związane z historią starożytnego Rzymu. 	<ul style="list-style-type: none"> - potrafi scharakteryzować system sprawowania władzy w cesarstwie rzymskim; - wymienia przyczyny i wskazuje skutki ekspansji Rzymu; - wymienia osiągnięcia kulturalne i cywilizacyjne Rzymian; - wymienia wewnętrzne i zewnętrzne przyczyny upadku Imperium Rzymskiego. 	<ul style="list-style-type: none"> rymskiej; - potrafi umiejscowić w czasie i przestrzeni rozprzestrzenianie się chrześcijaństwa; - potrafi scharakteryzować organizację prowincji. - wymienia czynniki, które miały wpływ na ewolucję ustroju politycznego państwa rzymskiego; - potrafi dostrzec ciągłość rozwoju cywilizacyjnego i korzystanie z dorobku innych kultur przez kolejne pokolenia. 	<ul style="list-style-type: none"> kultury greckiej na kulturę rzymską; - potrafi wyjaśnić, że kultura rzymska oraz religia chrześcijańska stanowią filary kultury europejskiej; - potrafi zauważyć związki między życiem politycznym a przemianami cywilizacyjnymi. 	<ul style="list-style-type: none"> chrześcijaństwa w państwie rzymskim; - ocenia skutki najazdu barbarzyńców na Rzym.
---	--	---	---	---

DZIAŁ V. ŚREDNIOWIECZNA EUROPA

<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna daty: 1054, 800, 843; - rozumie pojęcia: wielka schizma wschodnia, Kościół katolicki, Kościół prawosławny, Allah, islam, Koran, muzułmanin, meczet, rycerstwo, senior, wasal, lenno, stan, patrycjat, pospólstwo, plebs; - lokalizuje w czasie i przestrzeni cesarstwo bizantyjskie; - wskazuje na mapie zasięg terytorialny monarchii Karola Wielkiego; - wyjaśnia, na czym polegał średniowieczny pogląd na świat i człowieka, - rozróżnia styl romański i gotycki oraz wymienia ich charakterystyczne cechy; - zna najważniejsze postacie i wydarzenia związane z historią średniowiecznej Europy. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wskazuje na mapie pierwotne siedziby Arabów i terytoria opanowane przez nich do IX wieku; - wskazuje na mapie państwa powstałe w wyniku postanowień traktatu z 843 roku; - rozumie pojęcia: Kodeks Justyniana, hołd lenny, feudalizm, inwestytura, cech, „renesans karoliński”, rada miejska, średniowieczny uniwersalizm; - wyjaśnia przyczyny i skutki podziału chrześcijaństwa na odrębne wyznania; - wymienia osiągnięcia Justyniana Wielkiego; - zna podstawowe zasady islamu i obowiązki muzułmanina; - omawia proces kształtowania się stanów; - charakteryzuje funkcje 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - rozumie pojęcia: cesaropapizm, ekskomunika, synod, dogmat, gildia, hidżra; - potrafi wyjaśnić istotę średniowiecznego uniwersalizmu; - zna okoliczności powstania Państwa Kościelnego; - potrafi scharakteryzować wzorce osobowe średniowiecza; - zna różnice w położeniu poszczególnych stanów; - potrafi wskazać te dziedziny życia, w których przetrwały ślady kultury średniowiecznej; - potrafi określić charakterystyczne cechy feudalizmu jako systemu społeczno-ekonomicznego średniowiecznej Europy; - wskazuje przyczyny walki między cesarstwem a papieżem o prymat w Europie; 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - rozumie pojęcia: święta wojna (dżihad), kalif, państwo teokratyczne, komendacja, „rozejm boży”; - wyjaśnia rolę Ottona III w dążeniu do budowy zjednoczonej Europy; - rozumie pojęcie fatalizm; - potrafi ocenić rolę uniwersytetów w rozwoju kultury; - potrafi dostrzec wpływ kultury islamskiej na średniowieczną Europę; - rozumie zasady polityczne i społeczne, na których opierał się porządek w średniowiecznej Europie; - potrafi ocenić dokonania średniowiecznych Europejczyków; - potrafi scharakteryzować dorobek kulturowy Bizancjum. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - rozumie wpływ religii na politykę, kulturę i społeczeństwo Arabów; - opisuje sposób wychowania dzieci w rodzinie arabskiej i omówić panujące w niej zasady; - rozumie rolę Karola Wielkiego w kształtowaniu politycznych i kulturowych podstaw nowożytnej Europy; - potrafi na przykładzie Franków wyjaśnić proces kształtowania się państw średniowiecznej Europy na gruzach cesarstwa zachodniorzymskiego; - potrafi wyjaśnić proces wyodrębniania się dwóch podstawowych grup społecznych: feudałów i poddanych; - omawia przebieg krucjat przeciw Słowianom połabskim.
--	--	---	---	--

	gospodarcze i kulturowe średniowiecznych miast; - wymienia wzorce osobowe średniowiecza; - potrafi dostrzegać wpływ religii chrześcijańskiej na życie ludzi średniowiecza.	- potrafi wyjaśnić kulturotwórczą rolę Kościoła; - wyjaśnia, dlaczego Bizancjum uważa się za kontynuację państwa rzymskiego.	- zna treść notatki papieskiej Dictatus papae; - potrafi scharakteryzować relacje między cesarstwem a papieżem w okresie średniowiecza; - omawia osiągnięcia kulturalne średniowiecznej Europy.	
DZIAŁ VI. POLSKA PIASTÓW				
Uczeń: - zna daty: 966, 1000, 1025, 1138, 1295, 1320, 1364; - zna postacie: Mieszka I, Bolesława I Chrobrego, Ottona III, Mieszka II, Kazimierza I Odnowiciela, Bolesława II Śmiałego, Bolesława III Krzywoustego, Konrada I Mazowieckiego, Przemysła II, Władysława I Łokietka, Kazimierza III Wielkiego; - rozumie pojęcia: książe, Piastowie, monarchia patrymonialna, zjazd gnieźnieński, arcybiskupstwo, ustawa sukcesyjna, zasada senioratu, senior, dzielnica senioralna, dzielnice dziedziczne, zakon krzyżacki, Akademia Krakowska; - zna zasady statutu Bolesława Krzywoustego; - umiejscawia w czasie i przestrzeni państwo pierwszych Piastów; - zna przyczyny i okoliczności pojawienia się Krzyżaków na ziemiach polskich; - zna nazwy stanów społecznych Polski średniowiecznej; - zna przełomowe wydarzenia z dziejów Polski od X do XIV w.	Uczeń: - zna daty: 972, 997, 1076, 1241, 1228, 1230, 1300; - rozumie pojęcia: Słowianie, danina, družyna, namiestnik, rozbitcie dzielnicowe, kolonizacja niemiecka, lokacja, prawo niemieckie, prawo polskie, sołtys, dziesięcina, statut, monarchia stanowa; - potrafi wskazać przyczyny i określić znaczenie przyjęcia chrztu przez Mieszka I; - wymienia cechy monarchii patrymonialnej na przykładzie państwa Mieszka I; - wskazuje na mapie granice państwa polskiego w czasach Mieszka I; - zna postacie: św. Wojciecha, biskupa Stanisława, Galla Anonima, Wincentego Kadłubka, Waclawa II; - potrafi przedstawić rozwój terytorialny państwa Bolesława Chrobrego; - przedstawia strukturę i zadania ludności państwa wczesnopiastowskiego; - wyjaśnia przyczyny i skutki wydania statutu Bolesława Krzywoustego; - potrafi opisać starania	Uczeń: - zna daty: 1004 - 1018, 1039, 1308, 1331, 1332, - rozumie pojęcia: prawo składu, immunitet, kodyfikacja prawa, gospodarka towarowo-pieniężna, - omawia organizację państwa polskiego w czasach pierwszych Piastów; - potrafi określić następstwa kulturowe, społeczne i polityczne chrystianizacji Polski; - potrafi przedstawić przyczyny, przebieg i skutki misji biskupa Wojciecha do Prus; - omawia przyczyny i skutki kolonizacji niemieckiej; - potrafi scharakteryzować proces kolonizacji niemieckiej; - rozumie procesy polityczne, społeczne i kulturalne, które dokonały się w państwie pierwszych Piastów; - potrafi scharakteryzować przemiany, jakie nastąpiły w państwie polskim w okresie panowania pierwszych Piastów; - charakteryzuje okres rozbitcia dzielnicowego w Polsce; - omawia rozwój terytorialny państwa krzyżackiego; - wymienia etapy jednoczenia ziem polskich przez Władysława	Uczeń: - zna daty: 1237, 1283; - ocenia polityczne znaczenie koronacji Bolesława Chrobrego; - potrafi ocenić znaczenie zjazdu gnieźnieńskiego dla rozwoju organizacji kościelnej i państwowej; - potrafi scharakteryzować i ocenić osiągnięcia Kazimierza Odnowiciela w odbudowie państwa polskiego; - ocenia skutki polityki Bolesława Śmiałego w stosunku do cesarza Henryka IV; - potrafi omówić i ocenić dokonania pierwszych Piastów; - wskazuje mocne i słabe strony monarchii wczesnopiastowskiej, jej szanse i zagrożenia; - potrafi wyjaśnić, jak doszło do powstania gospodarki towarowo-pieniężnej; - omawia sytuację gospodarczą wsi i miast polskich w XIII w.; - potrafi dostrzec związki między rozwojem ruchu osadniczego a ożywieniem gospodarczym; - potrafi ocenić skutki sprowadzenia zakonu krzyżackiego dla państwa polskiego; - potrafi ocenić panowanie	Uczeń potrafi: - potrafi ocenić znaczenie wojny obronnej dla kształtowania się poczucia wspólnoty narodowej; - potrafi scharakteryzować działalność Krzyżaków prowadzoną na opanowanych obszarach; - potrafi ocenić rolę Kościoła w utrzymaniu jedności państwa polskiego; - potrafi ocenić wpływ religii chrześcijańskiej na życie społeczeństwa polskiego X–XIV w.

	<p>Władysława o koronę królewską;</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna imiona pierwszych kronikarzy Polski; - wskazuje charakterystyczne cechy budownictwa romańskiego i gotyckiego; - rozumie procesy polityczne, które dokonały się w państwie polskim w X – XIV w. 	<p>Łokietka;</p> <ul style="list-style-type: none"> - wskazuje na mapie ziemie zajęte przez Łokietka i pozostające poza granicami państwa; - potrafi omówić relacje polsko-krzyżackie w latach 1308–1332; - omawia i ocenia dokonania Kazimierza Wielkiego w dziedzinie polityki wewnętrznej i zagranicznej; - rozumie procesy gospodarcze i społeczne, które dokonały się w państwie polskim w X – XIV w. 	<p>Władysława Łokietka;</p> <ul style="list-style-type: none"> - potrafi scharakteryzować zmiany struktury społeczno-wyznaniowej Królestwa Polskiego po przyłączeniu ziem ruskich; - potrafi ocenić rolę Kazimierza Wielkiego w tworzeniu pozycji Polski w Europie; - potrafi scharakteryzować zmiany w strukturze społecznej Polski od X do XIV w.; - wyjaśnia kulturotwórczą rolę Kościoła w dziedzinie nauki, architektury, sztuki i życia codziennego w Polsce piastowskiej. 	
--	--	--	--	--

** Warunkiem otrzymania danej oceny, jest opanowanie wymagań na oceny niższe.*

KLASA II

OCENA DOPUSZCZAJĄCA	OCENA DOSTATECZNA	OCENA DOBRA	OCENA BARDZO DOBRA	OCENA CELUJĄCA
DZIAŁ I. POLSKA ANDEGAWENÓW I PIERWSZYCH JAGIELLONÓW				
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna daty: 1386, 15 VII 1410, 1454 – 1466; - zna postacie: Władysława Jagiełły, Ulricha von Jungingena, Władysława Warneńczyka, Kazimierza Jagiellończyka; - zna postanowienia unii polsko-litewskiej; - rozumie pojęcia: unia personalna, dynastia Jagiellonów, inkorporacja, lenno, Prusy Królewskie, Prusy Zakonne; - wskazuje na mapie państwo polsko-litewskie oraz sąsiadujące z nim kraje; - zna postanowienia pierwszego i drugiego pokoju toruńskiego; - wymienia charakterystyczne cechy stanu szlacheckiego; - zna przełomowe wydarzenia polityczne i militarne z dziejów Polski i Litwy w XV w. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna daty: 1409 - 1411, 1385, 1444, 1454; - zna postacie: Ludwika Węgierskiego (Andegaweńskiego), Jadwigi, Jana Długosza, Wita Stwosza; - rozumie pojęcia: szlachta, przywilej, monarchia elekcyjna, pospolite ruszenie, sejmik, folwark, pańszczyzna; - zna przyczyny i konsekwencje wydania przywileju koszyckiego; - wyjaśnia przyczyny zawarcia unii polsko-litewskiej; - wskazuje na mapie miejsce zawarcia umowy między Polską a Litwą; - potrafi wyjaśnić przyczyny konfliktu polsko-krzyżackiego za panowania Władysława Jagiełły; - wskazuje na mapie miejsca związane z konfliktem polsko-krzyżackim i postanowieniami pierwszego pokoju toruńskiego. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - potrafi zanalizować przyczyny i skutki wystąpienia Związku Pruskiego przeciwko Krzyżakom; - omawia przebieg wojny trzynastoletniej; - wskazuje na mapie tereny odzyskane przez Polskę w wyniku wojny trzynastoletniej i tereny pozostawione poza granicami Królestwa; - wskazuje przyczyny i przejawy dominacji szlachty w polityce i gospodarce; - potrafi wyjaśnić znaczenie odzyskania Pomorza Gdańskiego i ujścia Wisły dla dalszego rozwoju Polski; - potrafi przedstawić cechy charakterystyczne gospodarki, kultury i polityki państwa polskiego pod rządami Andegawenów i pierwszych Jagiellonów. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wymienia skutki zawarcia unii polsko-litewskiej dla obydwu narodów i Europy; - potrafi zanalizować dysproporcję między zwycięstwem grunwaldzkim a postanowieniami pierwszego pokoju toruńskiego; - rozumie powiązania między przemianami politycznymi, gospodarczymi i społecznymi oraz skutki tych przemian dla wizerunku Polski w Europie w XV – XVI w. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - dokonuje bilansu panowania Ludwika Andegaweńskiego; - potrafi dostrzec w wystąpieniu Pawła Włodkowica na soborze w Konstancji zapowiedź tworzenia idei praw człowieka.
DZIAŁ II. WCZESNA EPOKA NOWOŻYTNA				
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna daty: 1492, 1519 - 1522, 1517, 1545 -1563; - zna postacie: Jana Gutenberga, głównych twórców europejskiego renesansu (Leonarda da Vinci, Michała Anioła, Mikołaja Kopernika), Krzysztofa Kolumba, Vasco da 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna daty: 1497, 1453, 1649, 1688-1689; - zna postacie: głównych twórców europejskiego renesansu (Filippa Brunelleschiego, Rafaela Santi, Erazma z Rotterdamu), głównych myślicieli i twórców 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna daty: 1534, 1555, 1640-1660; - zna pojęcia: wojny religijne, Święte Oficjum, Towarzystwo Jezusowe (jezuici); - zna dzieła głównych twórców i myślicieli europejskiego renesansu i baroku, 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna daty: 1540, 1542, - potrafi ocenić rolę druku w upowszechnieniu idei renesansu oraz rozwoju cywilizacji europejskiej; - potrafi ocenić wpływ odkryć geograficznych na życie społeczno-gospodarcze oraz 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - potrafi ocenić działalność Kościoła w dobie kontrreformacji; - potrafi ocenić panowanie cara Iwana Groźnego; - potrafi przedstawić sytuację Rusi pod panowaniem mongolskim;

<p>Gamy, Ferdynanda Magellana, Marcina Lutra, Jana Kalwina, - rozumie pojęcia: epoka nowożytna, renesans (odrodzenie), teoria heliocentryczna, Stary i Nowy Świat, manufaktura, reformacja, kontreformacja (reforma Kościoła), inkwizycja, parlament, monarchia parlamentarna, barok; - zna charakterystyczne cechy epoki renesansu; - zna przyczyny odkryć geograficznych; - zna postanowienia soboru trydenckiego; - wymienia charakterystyczne cechy stylu barokowego w architekturze i sztuce; - zna przełomowe wydarzenia polityczne oraz przemiany gospodarcze, społeczne i kulturowe, jakie nastąpiły w Europie w XVI - XVII w.</p>	<p>baroku (Galileusza, Isaaca Newtona, Kartezjusza, Rembrandta, Antonia Vivaldiego, Jana Sebastiana Bacha), Iwana IV Groźnego, kardynała Richelieu, Ludwika XIV, Karola I Stuarta, Olivera Cromwella; - rozumie pojęcia: kapitalizm, humanizm, mecenat, kolonie, system nakładczy, bank, gospodarka towarowo-pieniężna, luteranizm, kalwinizm, anglikanizm, monarchia absolutna, chwalebna rewolucja, racjonalizm, protestanci, car, samowładztwo, - zna różnice w postrzeganiu człowieka i świata w okresie średniowiecza i renesansu; - sytuuje w czasie i przestrzeni wyprawy Krzysztofa Kolumba, Vasco da Gamy, Ferdynanda Magellana; - wymienia czynniki, które doprowadziły do rozłamu w Kościele zachodnim; - potrafi wyjaśnić cele zwołania soboru trydenckiego; - wymienia postanowienia soboru trydenckiego, które miały wzmacniać katolicyzm.</p>	<p>- zna postacie: Giovanniego Lorenza Berniniego i jego dzieła, Henryka VIII, Ignacego Loyoli, Jeana Baptiste`a Colberta, - potrafi wskazać źródła rozwoju kultury renesansu; - potrafi opisać cele i scharakteryzować działalność Marcina Lutra i Jana Kalwina; - wskazuje na mapie posiadłości kolonialne Portugalii i Hiszpanii; - wymienia charakterystyczne cechy monarchii parlamentarnej; - potrafi na przykładzie Francji Ludwika XIV scharakteryzować ustrój monarchii absolutnej; - potrafi wymienić i scharakteryzować najważniejsze osiągnięcia renesansu w dziedzinie kultury i sztuki; - rozumie pojęcia: weksel, inflacja, opricznina, merkantylizm; - potrafi omówić okoliczności powstania kościoła anglikańskiego; - rozumie powiązania między przemianami politycznymi, gospodarczymi i społecznymi oraz ich skutki dla Europy w XVI – XVII w.</p>	<p>kulturowe Europy i Nowego Świata; - porównuje monarchię parlamentarną z monarchią absolutną uwzględniając zakres władzy monarszej, prawa i obowiązki poddanych oraz rolę instytucji stanowych; - potrafi omówić i ocenić wpływ odkryć geograficznych na życie społeczno-gospodarcze Europy; - potrafi opisać zmiany, jakie zaszły w epoce nowożytnej w XVI i XVII w.</p>	<p>- potrafi ocenić panowanie Ludwika XIV.</p>
DZIAŁ III. PIERWSZA RZECZPOSPOLITA				
<p>Uczeń: - daty: 1525, 1569, 1573, 1605, 1610, 1620, 1683; - rozumie pojęcia: sejm walny, izba poselska, posłowie, senat, demokracja szlachecka, unia realna, złoty wiek, artykuły</p>	<p>Uczeń: - zna daty: 1374, 1454, 1493, 1505, 1655 - 1660; - rozumie pojęcia: sejmik ziemski, instrukcje poselskie, konstytucja (ustawa sejmowa), hołd pruski, sejm elekcyjny,</p>	<p>Uczeń: - daty: 1422, 1430, 1433, 1606, 1621, 1629, 1651, 1668, 1699, 1648, 1655, 1660; - zna postacie: Bohdana Chmielnickiego, Stanisława Konarskiego, Karola X Gustawa,</p>	<p>Uczeń : - zna daty: 1627, 1654, 1658, 1657, 1652, 1672, 1673, 1717, 1700 – 1721; - rozumie relacje między instytucjami sprawującymi władzę w Rzeczypospolitej</p>	<p>Uczeń: - wskazuje podobieństwa i różnice między sejmem dawnej Rzeczypospolitej a współczesnym; - potrafi porównać osiągnięcia renesansu polskiego i</p>

<p>henrykowskie, pacta conventa, konfederacja, wolna elekcja, husaria, liberum veto;</p> <ul style="list-style-type: none"> - wymienia instytucje ustrojowe demokracji szlacheckiej i ich kompetencje; - zna postacie: Zygmunta I Starego, Zygmunta II Augusta, Mikołaja Reja, Jana Kochanowskiego, Henryka Walezego, Stefana Batorego, Zygmunta III Wazy, Władysława IV, Jana II Kazimierza, Jana III Sobieskiego, Augusta II Sasa, Stanisława Leszczyńskiego, Augusta III Sasa; - zna treść konstytucji Nihil novi; - zna postanowienia unii lubelskiej; - wskazuje na mapie terytoria obu połączonych państw; - rozpoznaje i wymienia zabytki architektury i sztuki renesansowej w Polsce ze szczególnym uwzględnieniem własnego regionu; - wymienia charakterystyczne cechy kultury polskiego baroku; - rozumie cele polityczne Rosji względem państwa polskiego. 	<p>interrex, rokosz, zasada jedności, zasada jednomyślności, sarmatyzm, czasy saskie;</p> <ul style="list-style-type: none"> - wskazuje różnice między unią personalną a unią realną; - opisuje organizację i zasady działania sejmu walnego; - wymienia uprawnienia trzech stanów sejmujących; - zna postacie: Andrzeja Frycza Modrzewskiego, Albrechta Hohenzollerna, Dymitra Samozwańca, Jerzego Lubomirskiego, Kara Mustafy; - zna treść najważniejszych przywilejów szlacheckich; - zna postanowienia hołdu pruskiego; - zna przyczyny i skutki wojen Polski ze Szwecją, z Rosją i Turcją za panowania Zygmunta III Wazy; - wymienia okoliczności zawarcia unii realnej między Polską a Litwą; - potrafi wskazać renesansowy charakter polskiej oświaty, literatury i sztuki; - wymienia osiągnięcia piśmiennictwa polskiego epoki renesansu; - zna postanowienia artykułów henrykowskich, pacta conventa i konfederacji warszawskiej; - potrafi opisać przebieg i przedstawić zasady wolnej elekcji na przykładzie roku 1573; - potrafi opisać ideologię sarmatyzmu; - potrafi wskazać przejawy kryzysu politycznego i społeczno-gospodarczego 	<p>Stefana Czarnieckiego, Jana Zamoyskiego, Jana Karola Chodkiewicza, Stanisława Żółkiewskiego, Piotra I;</p> <ul style="list-style-type: none"> - pojęcia: dymitriada, haracz, jasyr, wielki wezyr, srebrny wiek, Kozacy, rejestr „karczma zajezdna”, ruch egzekucyjny, Collegium Nobilium, arkady, sejm niemy; - rozumie rolę i znaczenie szlachty w kształtowaniu ustroju Rzeczypospolitej; - opisuje sposób funkcjonowania sejmików szlacheckich; - potrafi wyjaśnić przyczyny, cele i następstwa powstania Chmielnickiego; - omawia konsekwencje unii lubelskiej oraz wyjaśnia wynikające z niej korzyści i zagrożenia; - potrafi wyjaśnić okoliczności uchwalenia oraz główne założenia artykułów henrykowskich i konfederacji warszawskiej; - potrafi zinterpretować ideę „złotej wolności” szlacheckiej; - zna postanowienia sejmu niemego; - rozumie wpływ wydarzeń politycznych na życie społeczno-gospodarcze kraju w czasach saskich; - potrafi omówić przyczyny, przebieg i skutki potopu; - potrafi wyjaśnić przyczyny kryzysu politycznego i społeczno-gospodarczego Rzeczypospolitej w II połowie XVII w.; 	<p>szlacheckiej;</p> <ul style="list-style-type: none"> - potrafi scharakteryzować rozwój uprawnień stanu szlacheckiego; - potrafi scharakteryzować stosunki wyznaniowe w państwie polsko-litewskim i ich specyfikę na tle europejskim; - potrafi ocenić znaczenie hołdu pruskiego; - ocenia politykę zagraniczną ostatnich Jagiellonów; - zna postać: Michała Romanowa; - potrafi ocenić panowanie Zygmunta III Wazy; - rozumie złożoność przyczyn (ekonomicznych, religijnych i narodowościowych) wystąpień kozackich na Ukrainie; - rozumie wpływ powstania Chmielnickiego na stosunki z Rosją i Turcją; - potrafi ocenić skutki powstania Chmielnickiego dla późniejszej sytuacji społeczno-politycznej Polski; - potrafi ocenić skutki dominacji magnatów w Rzeczypospolitej XVII w.; - potrafi ocenić znaczenie zwycięstw: pod Chocimiem w 1673 r. i pod Wiedniem w 1683 r. dla dalszych losów Rzeczypospolitej; - potrafi ocenić wkład Polski w zwycięstwo chrześcijaństwa nad islamem w Europie w XVII w.; - potrafi dostrzec przejawy ożywienia gospodarczego i kulturalnego w czasach saskich; - potrafi wyjaśnić zmiany 	<p>europejskiego;</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna postacie: Marcina Kromera, Bartolomea Berrecciego; - potrafi ocenić wolną elekcję z punktu widzenia interesów państwa polsko-litewskiego; - rozumie okoliczności tworzenia się narodu ukraińskiego; - potrafi scharakteryzować stosunki polsko-rosyjskie w II połowie XVII w.; - potrafi ocenić społeczno-gospodarcze i polityczne następstwa wojen XVII w.; - potrafi dostrzec związek między wydarzeniami historycznymi a literaturą polską.
---	--	---	--	---

	Rzeczypospolitej w II połowie XVII w. i w czasach saskich; - potrafi uzasadnić potrzebę naprawy Rzeczypospolitej w II połowie XVIII w.; - potrafi omówić osiągnięcia kultury polskiego renesansu i baroku; - potrafi omówić sytuację społeczną i gospodarczą państwa w XVI-XVIII w.	- potrafi podać przyczyny i skutki konfliktów związanych z walką o polski tron za panowania Sasów; - wymienia przyczyny wzrostu znaczenia magnaterii w państwie polskim; - omawia następstwa wojen w XVII - XVIII w.; - potrafi scharakteryzować ewolucję postawy szlachty wobec państwa w XVI - XVIII w.	położenia międzynarodowego Rzeczypospolitej w XVIII w.; - potrafi ocenić panowanie Sasów; - potrafi scharakteryzować stosunki wyznaniowe w państwie polsko-litewskim, - potrafi ocenić następstwa wojen w XVII - XVIII w.; - potrafi ocenić charakter zmian systemu polityczno-ustrojowego Rzeczypospolitej w XVI - XVIII w.	
--	--	--	--	--

DZIAŁ IV. UPADEK STAREGO ŁADU

Uczeń: - zna daty: 1789–1799, 14 VII 1789; - zna postacie: Jeana Jacques’a Rousseau, Monteskiusza, Napoleona Bonaparte, Tadeusza Kościuszki; - rozumie pojęcia: oświecenie, filozofowie, prawa człowieka, umowa społeczna, trójpodział władzy, absolutyzm oświecony, konstytucja, burżuazja, rewolucja francuska, jakobini, wielki terror; - wymienia idee oświecenia i rozpoznaje je w nauce, literaturze, architekturze i sztuce; - wymienia przyczyny konfliktu między kolonistami a Wielką Brytanią; - potrafi scharakteryzować zasadę trójpodziału władzy Monteskiusza; - zna główne przyczyny rewolucji francuskiej; - potrafi wskazać przyczyny niezadowolenia stanu trzeciego z panującej we Francji sytuacji; - zna najważniejsze postacie i	Uczeń: - zna daty: 1787, VIII 1789, 1793–1794; - zna postacie: Piotra I Wielkiego, Katarzyny II Wielkiej, Fryderyka II Wielkiego, Marii Teresy, Józefa II, Jerzego Waszyngtona, Maksymiliana Robespierre’a, Kazimierza Pułaskiego, - rozumie pojęcia: Komitet Ocalenia Publicznego, dekret o podejrzanym, trybunał rewolucyjny, konkordat, blokada kontynentalna; - zna zasadnicze cele, do których realizacji dążyli władcy Rosji, Prus i Austrii; - zna główne instytucje ustrojowe Stanów Zjednoczonych; - potrafi scharakteryzować zasadę umowy społecznej Rousseau; - zna najważniejsze treści zawarte w Deklaracji niepodległości i Karcie Praw; - potrafi wyjaśnić, w jaki sposób	Uczeń: - rozumie pojęcia: Wielka encyklopedia francuska, Marsylianka; - porównuje reformy oświeceniowe wprowadzone w Rosji, Prusach i Austrii; - omawia następstwa amerykańskiej wojny o niepodległość, - przedstawia wkład Polaków w amerykańską wojnę o niepodległość; - potrafi opisać główne zasady ideowe rewolucji francuskiej zawarte w Deklaracji praw człowieka i obywatela; - rozumie związek między ideami oświeceniowymi a głównymi wydarzeniami politycznymi i przemianami społecznymi, jakie zaszły na przełomie XVIII i XIX w.; - potrafi dostrzec wzrastającą rolę burżuazji jako siły politycznej; - potrafi określić, jak na przełomie XVIII i XIX w.	Uczeń: - rozumie rolę, jaką przypisywano Wielkiej encyklopedii francuskiej; - potrafi dostrzec w Deklaracji niepodległości i Karcie Praw realizację oświeceniowej idei praw człowieka; - potrafi ocenić wkład Polaków w walkę o niepodległość Stanów Zjednoczonych; - ocenia skutki rewolucji francuskiej; - rozumie wpływ idei oświecenia na wybuch rewolucji francuskiej oraz na treść Deklaracji praw człowieka i obywatela i konstytucji z 1791 r.; - potrafi opisać zmiany w Europie w okresie napoleońskim w zakresie stosunków społeczno-gospodarczych i politycznych; - potrafi wyjaśnić, jak zmieniał się układ sił w Europie w XVIII i na początku XIX w.; - wyjaśnia przyczyny utraty pozycji i znaczenia Kościoła; - omawia zmiany w organizacji	Uczeń: - potrafi porównać średniowieczny, renesansowy i oświeceniowy pogląd na świat i człowieka jako element postępu cywilizacyjnego; - potrafi ocenić działalność absolutnych władców Rosji, Prus i Austrii; - zna postać Emmanuela Sieyès’a; - potrafi ocenić znaczenie Deklaracji praw człowieka i obywatela dla realizacji oświeceniowej idei praw człowieka; - rozumie różnorodność postaw społecznych w warunkach zagrożenia na przykładzie rewolucyjnej Francji; - potrafi dostrzec znaczenie Kodeksu Napoleona jako podstawy nowoczesnego prawa cywilnego; - potrafi dokonać całościowej oceny epoki napoleońskiej.
---	---	--	--	--

wydarzenia z historii Europy i Ameryki Północnej w XVIII i na początku XIX w.	konstytucja amerykańska realizowała w praktyce zasadę trójpodziału władzy; - wskazuje charakterystyczne cechy dyktatury jakobińskiej; - rozumie do czego dążyła burżuazja francuska biorąca udział w rewolucji; - omawia dokonania Napoleona w okresie konsulatu.	zmieniło się położenie chłopów. - wskazuje na mapie najważniejsze zmiany terytorialne w XVIII i na początku XIX w.; - potrafi scharakteryzować przemiany ustrojowe, jakie dokonały się pod wpływem idei oświecenia.	wojska i sposobie prowadzenia wojen na przełomie XVIII i XIX w.; - wskazuje pozytywne i negatywne strony wydarzeń, które nastąpiły na przełomie XVIII i XIX w.; - potrafi uzasadnić twierdzenie, że przemiany XVIII i początku XIX w. wciąż wywierają wpływ na współczesność.	

* *Warunkiem otrzymania danej oceny, jest opanowanie wymagań na oceny niższe.*

KLASA III

OCENA DOPUSZCZAJĄCA	OCENA DOSTATECZNA	OCENA DOBRA	OCENA BARDZO DOBRA	OCENA CELUJĄCA
DZIAŁ I. URATOWAĆ RZECZPOSPOLITA				
<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna daty: 1772, 1764–1795, 3 V 1791, 1792, 1793, 1794, 1795, 1797; - zna postacie: Stanisława Augusta Poniatowskiego, Jana Henryka Dąbrowskiego, Józefa Wybickiego, Hugona Kołłątaja, Stanisława Staszica, Tadeusza Kościuszki; - rozumie pojęcia: Komisja Edukacji Narodowej, czasy stanisławowskie, Sejm Wielki (Czteroletni), konfederacja targowicka, insurekcja kościuszkowska, - zna przyczyny I rozbioru Polski; - zna postanowienia Konstytucji 3 maja; - sytuuje w czasie I, II i III rozbiór Rzeczypospolitej i wskazuje na mapie zmiany terytorialne po tych rozbiorach; - zna przyczyny upadku państwa polskiego; - zna okoliczności utworzenia Legionów Polskich; - zna najważniejsze postacie i wydarzenia z historii Polski w II połowie XVIII i na początku XIX w. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna daty: 1773, 1788–1792, 24 III 1794, 1807; - zna postacie: Juliana Ursyna Niemcewicza, Ignacego Krasickiego, Stanisława Staszica, Ksawerego Branickiego, Szczęsnego Potockiego, Seweryna Rzewuskiego; - rozumie pojęcie styl klasycystyczny; - sytuuje w czasie obrady Sejmu Wielkiego; - potrafi rozróżnić wewnętrzne i zewnętrzne przyczyny upadku Rzeczypospolitej; - wymienia okoliczności powstania, zadania i osiągnięcia Komisji Edukacji Narodowej; - wymienia reformy Sejmu Wielkiego; - zna okoliczności zawiązania konfederacji targowickiej; - wyjaśnia cele i następstwa powstania kościuszkowskiego; - wyjaśnia okoliczności utworzenia Księstwa Warszawskiego; - wskazuje na mapie obszar Księstwa w 1807 i po 1809 r.; - omawia próby reform państwa podejmowane w II połowie XVIII w.; - potrafi przedstawić dorobek 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna postacie: Marcella Bacciarellego, Bernarda Bellotta (Canaletta); - potrafi omówić plany Napoleona co do Polaków; - rozumie na czym polegał oświeceniowy charakter Konstytucji 3 maja; - potrafi rozpoznać charakterystyczne cechy polskiego oświecenia i scharakteryzować przykłady sztuki okresu klasycyzmu z uwzględnieniem własnego regionu; - charakteryzuje cechy ustrojowe Księstwa Warszawskiego; - potrafi dostrzec mocne i słabe strony czasów stanisławowskich; - potrafi wyjaśnić, dlaczego Polacy wzięli z osobą Napoleona nadzieje na odzyskanie niepodległości; - rozumie powody pozytywnego nastawienia Polaków do Napoleona i Francji; - potrafi przedstawić relacje między Polakami a sąsiadami oraz wyjaśnić, co było ich wynikiem. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - potrafi ocenić następstwa zawiązania konfederacji targowickiej; - potrafi ocenić politykę Napoleona wobec sprawy polskiej oraz postawę Polaków wobec Napoleona. - potrafi omówić zmiany w polskiej wojskowości na przełomie XVIII i XIX w.; - rozumie na czym polegają różnice w dokonywanej przez historyków ocenie wydarzeń, które doprowadziły do upadku państwa polskiego; - potrafi ocenić próby reform państwa podejmowane w II połowie XVIII w.; - potrafi ocenić różne postawy Polaków w obliczu kryzysu państwa polskiego i prób jego ratowania. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - potrafi wyjaśnić, na czym polegają różnice zdań w ocenie konfederacji barskiej; - potrafi ocenić reformy Sejmu Wielkiego i Konstytucję 3 maja; - zna dane liczbowe dotyczące terytoriów i ludności utraconych przez Polskę w wyniku I, II i III rozbioru; - potrafi opisać i ocenić działalność Legionów na terenie Włoch i Santo Domingo; - wskazuje mocne i słabe strony Księstwa Warszawskiego.

	polskiego oświecenia.			
DZIAŁ II. ŚWIAT W LATACH 1815 - 1914				
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna daty: 1814 –1815, 1861, 1861–1865, - zna postacie: Camilla Cavoura, Abrahama Lincolna, Karola Marksa, Fryderyka Engelsa; - rozumie pojęcia: kongres wiedeński, legitymizm, równowaga sił, Święte Przymierze, rewolucja agrarna, maszyna parowa, rewolucja przemysłowa, socjalizm, komunizm, marksizm, walka klas, proletariatus, rewolucja socjalistyczna, druga rewolucja przemysłowa (rewolucja techniczna); - wymienia zasady i postanowienia kongresu wiedeńskiego; - wymienia najważniejsze różnice między Północą a Południem Stanów Zjednoczonych, - zna główne założenia idei socjalizmu; - zna najważniejsze postacie i wydarzenia z historii powszechnej XIX w.; - zna umowne ramy czasowe XIX w.; - zna najważniejsze wynalazki i odkrycia dokonane od II połowy XVIII do początków XX w. oraz sposoby ich zastosowania. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna daty: 1815, 1848–1849; - zna postacie: Aleksandra I, Ottona von Bismarcka, Giuseppe Garibaldiego; - rozumie pojęcia: ruchy narodowe, Wiosna Ludów, klasa średnia, zjednoczenie oddolne, zjednoczenie odgórne, Unia, secesja, Konfederacja, wojna secesyjna, kolonia, kolonializm, imperializm, rasizm; - zna cele polityczne uczestników kongresu wiedeńskiego; - wskazuje na mapie zmiany terytorialne po kongresie wiedeńskim; - zna cel powołania Świętego Przymierza; - potrafi wyjaśnić główne założenia idei narodowych w Europie w I połowie XIX w.; - omawia przyczyny, przebieg i skutki Wiosny Ludów; - wyjaśnia przyczyny i sytuuje w przestrzeni kierunki oraz zasięg ekspansji kolonialnej państw europejskich w XIX w.; - wymienia cechy charakterystyczne rewolucji przemysłowej; - opisuje przyczyny i skutki wojny secesyjnej w Stanach Zjednoczonych; - zna poglądy Karola Marksa i Fryderyka Engelsa; - potrafi opisać zmiany w 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna daty: 1871–1914, 1871, 1848; - zna postacie: Franciszka I, Fryderyka Wilhelma III; - potrafi opisać wpływ rewolucji francuskiej na kształtowanie się świadomości narodowej w Europie w I połowie XIX w.; - rozumie pojęcia: klasa społeczna, liberalizm, socjaldemokracja, socjalizm naukowy, kultura masowa, emancypacja, piękna epoka (la belle époque); - podaje przykłady pozytywnych i negatywnych skutków procesu uprzemysłowienia, w tym dla środowiska naturalnego; - charakteryzuje przemiany społeczne, które nastąpiły pod wpływem rewolucji przemysłowej; - wyjaśnia główne założenia idei liberalizmu; - potrafi dostrzec podobieństwa i różnice w procesie jednoczenia Włoch i Niemiec; - potrafi scharakteryzować przyczyny i następstwa procesu demokratyzacji życia politycznego; - potrafi określić rolę wybitnej jednostki w społeczeństwie epoki romantyzmu; - potrafi wyjaśnić, jaką rolę w XIX w. odgrywała literatura; - potrafi przedstawić przemiany, 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wymienia następstwa ekonomiczne i społeczne zastosowania najważniejszych wynalazków i odkryć XVIII, XIX i pocz. XX w.; - potrafi ocenić pozytywne i negatywne skutki polityki kolonialnej z perspektywy europejskiej oraz kolonizowanych społeczności i państw; - rozumie wpływ przemian cywilizacyjnych na społeczeństwo, gospodarkę i politykę państw europejskich w XIX w.; - omawia sposoby praktycznej realizacji idei praw człowieka w XIX i na początku XX w.; - potrafi scharakteryzować XIX-wieczny imperializm; - opisuje zmiany w wojskowości w XIX w. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - potrafi wskazać pozytywne i negatywne strony wystąpień narodowych i rewolucji w I połowie XIX w.; - przedstawia bilans Wiosny Ludów; - potrafi ocenić skutki rewolucji przemysłowej; - potrafi ocenić postępowanie zamożnych przedstawicieli klasy średniej; - rozumie rolę Camilla Cavoura i Giuseppe Garibaldiego w procesie jednoczenia Włoch i Ottona von Bismarcka w procesie jednoczenia Niemiec; - zna postać Winfielda Scotta; - potrafi omówić cele i działalność Ku-Klux-Klanu; - potrafi wskazać najważniejsze błędy w poglądach wyrażanych przez Karola Marksa i Fryderyka Engelsa.

	poziomie życia różnych grup społecznych w XIX w.; - wymienia przyczyny, które doprowadziły do załamania się porządku powiedeńskiego.	jakie zaszły w kulturze i sztuce w XIX w.; - potrafi scharakteryzować przemiany gospodarcze, które zaszły w państwach europejskich i Stanach Zjednoczonych pod koniec XVIII i w XIX w.		
DZIAŁ III. POLSKA POD ZABORAMI				
Uczeń: - zna daty: 1815, 29 XI 1830, 22/23 I 1863; - zna postacie: wielkiego księcia Konstantego, Piotra Wysockiego, Józefa Chłopickiego, Romualda Traugutta, - zna decyzje kongresu wiedeńskiego w sprawie polskiej; - rozumie pojęcia: germanizacja, sprzysiężenie podchorążych, Wielka Emigracja, Hotel Lambert, Towarzystwo Demokratyczne Polskie, rusyfikacja, branka, endecja; - sytuuje w czasie i przestrzeni powstanie listopadowe i styczniowe; - wymienia przyczyny wybuchu powstania listopadowego i styczniowego; - wymienia metody walki Polaków z rusyfikacją i germanizacją; - zna nazwy polskich partii politycznych; - zna najważniejsze postacie i wydarzenia z historii Polski w latach 1815–1914;	Uczeń: - zna daty: 1830–1831, 1863–1864; - zna postacie: Ksawerego Druckiego-Lubeckiego, Jana Skrzyneckiego, Wincentego Witosa, Romana Dmowskiego; - rozumie pojęcia: Kulturkampf, rugi pruskie, Komisja Kolonizacyjna, autonomia, uwłaszczenie, trójlojalizm; - wskazuje na mapie nowy układ granic państw zaborczych na ziemiach polskich po kongresie wiedeńskim; - potrafi opisać przebieg nocy listopadowej i wydarzeń lat 1830–1831; - wskazuje na mapie miejsca najważniejszych bitew stoczonych podczas powstania listopadowego i styczniowego; - potrafi scharakteryzować główne nurty i postacie Wielkiej Emigracji; - omawia przebieg i skutki powstania styczniowego; - wymienia główne nurty życia politycznego pod zaborami w końcu XIX w.; - potrafi opisać politykę państw zaborczych wobec	Uczeń: - zna datę 1823; - zna postać Ludwika Waryńskiego; - rozumie pojęcia: inteligencja, egoizm narodowy; - potrafi wyjaśnić cele i opisać metody działań zaborców wobec mieszkańców ziem dawnej Rzeczypospolitej; - charakteryzuje ustrój Królestwa Polskiego; - omawia polskie dążenia do odzyskania niepodległości; - porównuje przebieg i charakter powstania listopadowego i styczniowego; - zna założenia programowe głównych polskich partii politycznych; - rozumie wpływ romantyzmu i pozytywizmu na kształtowanie poglądów Polaków na temat metod walki o niepodległość państwa; - porównuje warunki życia społeczeństwa w trzech zaborach w II połowie XIX w., uwzględniając możliwości prowadzenia działalności społecznej i rozwoju narodowego;	Uczeń: - potrafi ocenić osiągnięcia Królestwa Polskiego w gospodarce, kulturze i szkolnictwie; - rozróżnia bezpośrednie i długofalowe następstwa powstańczych ruchów narodowych; - potrafi scharakteryzować i ocenić zróżnicowane postawy społeczeństwa wobec zaborców; - rozumie rolę polskiej literatury jako metody walki przeciw rusyfikacji i germanizacji; - potrafi wyjaśnić, czym jest nowoczesny naród. - potrafi scharakteryzować przemiany polityczne, społeczne, gospodarcze i kulturalne, jakie zaszły na ziemiach polskich w latach 1815–1914.	Uczeń: - potrafi opisać przebieg i skutki ekonomiczne uwłaszczenia chłopów w Wielkim Księstwie Poznańskim; - ocenia działalność Aleksandra Wielopolskiego; - dokonuje bilansu powstań; - przedstawia przyczyny, przebieg i skutki rewolucji 1905–1907 na ziemiach polskich; - rozumie wpływ idei socjalizmu, nacjonalizmu i demokracji na kształtowanie się polskiego ruchu politycznego.

	<p>mieszkających na ich terytorium Polaków; - rozumie potrzebę walki Polaków z rusyfikacją i germanizacją.</p>	<p>- porównuje różne postawy Polaków wobec zaborców.</p>		
DZIAŁ IV. I WOJNA ŚWIATOWA				
<p>Uczeń: - zna daty: 28 VI 1914, 1914–1918, 11 XI 1918; - zna postacie: Włodzimierza Lenina, Józefa Piłsudskiego; - rozumie pojęcia: Trójprzymierze (państwa centralne), Trójporozumienie (ententa), rewolucja lutowa, bolszewicy, rewolucja październikowa, zasada samostanowienia narodów, traktat wersalski, orientacja proaustriacka, orientacja prorosyjska, akt 5 listopada; - zna główne postanowienia traktatu wersalskiego; - zna okoliczności, w których doszło do odzyskania przez Polskę niepodległości; - wymienia nowe rodzaje broni użyte podczas I wojny światowej; - zna najważniejsze postacie i wydarzenia z historii świata i Polski w latach 1914–1918.</p>	<p>Uczeń: - zna daty: 1917–1922, 3 III (18 II) 1917, 7 XI (25 X) 1917, VI 1919, 5 XI 1916, I 1918; - zna postać Woodrowa Wilsona; - rozumie pojęcia: wojna pozycyjna, nieograniczona wojna podwodna, rady delegatów robotniczych i żołnierskich, Legiony Polskie; - opisuje poglądy zwolenników różnych orientacji politycznych; - wymienia główne przyczyny narastania konfliktów pomiędzy mocarstwami europejskimi na przełomie XIX i XX w. oraz umiejscawia je na politycznej mapie świata i Europy; - zna okoliczności przejęcia przez bolszewików władzy w Rosji; - zna polityczne i społeczne skutki I wojny światowej; - potrafi scharakteryzować stosunek państw zaborczych do sprawy polskiej; - wskazuje najważniejsze różnice między I wojną światową a wcześniejszymi konfliktami.</p>	<p>Uczeń: - zna postacie: Georges’a Clemenceau, Davida Lloyd’a George’a, Józefa Hallera; - potrafi scharakteryzować specyfikę działań wojennych podczas I wojny światowej, ze szczególnym uwzględnieniem nowych środków technicznych; - potrafi wyjaśnić polityczne i społeczno-gospodarcze przyczyny wybuchu rewolucji w Rosji w 1917 r.; - rozumie pojęcia: nacjonalizacja, czerwony terror, błękitna armia; - potrafi opisać bezpośrednio następstwa rewolucji lutowej i październikowej dla Rosji oraz Europy; - potrafi wyjaśnić międzynarodowe uwarunkowania sprawy polskiej; - rozumie specyfikę konfliktu, jakim była I wojna światowa; - potrafi omówić układ sił politycznych w powojennej Europie.</p>	<p>Uczeń: - rozumie złożoność przyczyn, które doprowadziły do wybuchu I wojny światowej; - potrafi scharakteryzować reakcję Europy na wydarzenia w Rosji; - rozumie wpływ I wojny światowej na przemiany polityczne, społeczne i świadomość obywateli państw europejskich; - potrafi ocenić wysiłek zbrojny Polaków; - potrafi synchronizować oraz oceniać wydarzenia z historii powszechnej i dziejów Polski z lat 1914–1918.</p>	<p>Uczeń: - potrafi argumentować w dyskusji na temat tego, kto był odpowiedzialny za wybuch wielkiej wojny. - potrafi ocenić postawę społeczeństw państw europejskich wobec wybuchu I wojny światowej; - rozumie rolę propagandy jako środka umożliwiającego uzyskanie władzy; - potrafi wyjaśnić, na czym polega różnica w ocenie I wojny światowej w Europie Zachodniej i w Europie Środkowo-Wschodniej; - potrafi ocenić program „pokoju bez zwycięstwa” prezydenta Woodrowa Wilsona.</p>